Suomen ympäristökeskus SYKE
PL 140
00251 HELSINKI

Asiantuntijalausunto

12.6.2018 SYKE-2018-J-126

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta
sanna.turpeinen@eduskunta.fi

Pyyntö 5.6.2018
Asia: HE 73/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2018 lisätalousarvioksi
Asia: VNS 1/2018 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2019—2022

Taloustilanne, htv-määrän arvioitu kehitys 2017 - 2022 julkisen talouden kehysten näkökulmasta. Arandan käyttökustannukset ja mahdollisuudet kattaa kustannukset muualta tehdyillä säästöillä

Tausta

Muistiossa tarkastellaan Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) taloudellista tilannetta nyt ja ennustetta vuosille 2019-2022. Muistiossa käsitellään erikseen tutkimusalus Arandan käyttöastetta, käyttökustannuksia ja niiden rahoitusmahdollisuuksia.

Suomen ympäristökeskuksen taloustilanne

SYKEn tilanne on tällä hetkellä taloudellisesti tiukka. Tämä johtuu siitä, että siitä eri vaiheissa päätetyt toimintamenorahoituksen leikkaukset vaikuttavat täysmääräisesti vuodesta 2018 lähtien. Vuosille 2018-2019 myös ajoittuu kertaluonteisia, pääkaupunkiseudun toimitilamuutoksista aiheutuvia kustannuksia.

SYKEssä on pystytty kattamaan vuosina 2014-2017 tehtyjä leikkauksia lisäämällä ns. ulkoista rahoitusta sekä tehostamalla ja osin myös supistamalla toimintaa. Sopeuttamista jatketaan 2018-2020 aiemmilta vuosilta siirtyneen toimintamenorahoituksen turvin. Tällä hetkellä näyttää siltä, että talous saadaan tasapainoon vuoden 2019 aikana.

Osa aiemman merentutkimuslaitoksen toiminnasta yhdistettiin Suomen ympäristökeskukseen vuoden 2009 alusta lähtien. SYKEn toimintamenorahoitus on supistunut tänä aikana noin 10 miljoonalla eurolla, mikä vastaa noin kolmanneksen leikkausta.

Henkilötyön määrän arvioitu kehitys 2017 - 2022

SYKEssä tehdyn henkilötyön määrä oli vuonna 559 htv. Toimintamenorahoituksen avulla katettiin laskennallisesti noin 260 htv:n työpanos. Henkilötyön määrä on laskenut vuoden 2013 tasosta hieman yli 100 htv.

Henkilötyön määrän ennakoidaan olevan vuosina 2019-2022 suuruusluokaltaan 490-550 htv. Määrä riippuu ns. ulkoisen rahoituksen määrän ja osin rahoituksen rakenteen kehittymisestä. SYKE on menestynyt toistaiseksi hyvin sekä strategisen tutkimusrahoituksen että valtioneuvoston kanslian selvityspainotteisen TEAS-rahoituksen hauissa.

Arandan käyttökustannukset ja mahdollisuudet kattaa kustannukset muualta tehdyillä säästöillä.

Tutkimusalus Arandan suorat käyttökustannukset ovat olleet 1,9-3,3 miljoonaa euroa vuosittain vuosina 2009-2016. Vuonna 2016 suorat käyttökustannukset olivat 2,4 milj.euroa. Aluksen käyttöpäivien määrä on vaihdellut noin sadasta päivästä noin 200 päivään. Suhteellisia käyttökustannuksia on pystytty alentamaan mm. aluksen reittisuunnittelun avulla noin 25%.

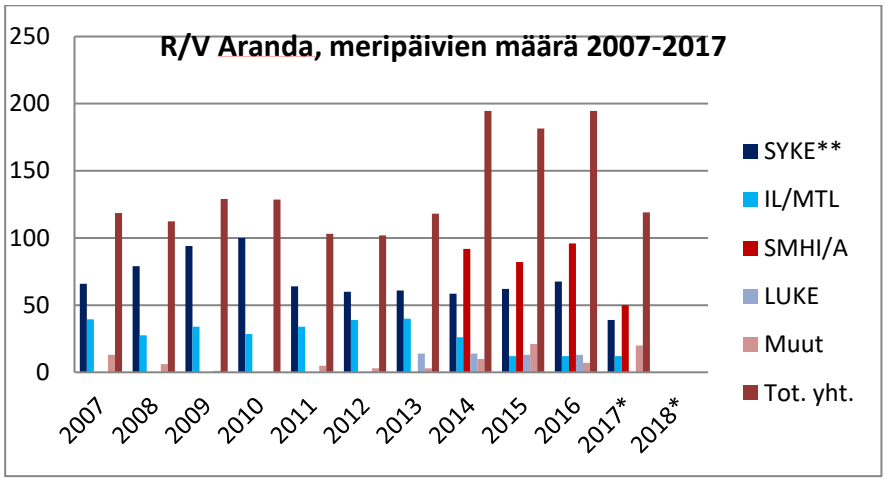

**Määrään on laskettu vuosien 2007-2008 osalta kaikki Itämeren tilan seurantaan liittynyt Merentutkimuslaitoksen (MTL) ja SYKEn käyttö

*Vuonna 2017 loppukesän ja syksyn tutkimusmatkat tehtiin korvaavalla aluksella
*Vuonna 2018 alus on ollut peruskorjauksessa

Ruotsin meteorologisen ja hydrologisen laitoksen (SMHI) sekä Luonnonvarakeskuksen käyttö on parantanut aluksen käyttöastetta vuodesta 2014 lähtien. Ilmatieteen laitoksen käyttö on vastaavasti vähentynyt vuoden 2014 jälkeen.

Aluksen vuokraaminen on parantanut oleellisesti aluksen käyttötaloutta ja vähentänyt oleellisesti suoran toimintamenorahoituksen tarvetta. Tämä on mahdollistanut mm. Itämeren tilan parantamiseen liittyvän tutkimus- ja kehittämistyön rahoittamista.

Tutkimusalus Arandan talouden kannalta on jatkossa keskeistä hallita SMHI:n käytön vähenemisen aiheuttamat vaikutukset. Peruskorjauksen jälkeen aluksen käyttömahdollisuudet Itämeren tilan seurantaan paranevat. Alus sopii myös yleisemmin tarkkaa sijaintia sekä paikallaan pysymistä vaativiin tehtäviin. Mikäli peruskorjaukseen liittyvä ns. polaarikoodioptio käytetään, niin alusta on mahdollista käyttää myös Jäämerellä.

Keskeiset suunnitellut aluksen talouden turvaamiseksi tähtäävät toimenpiteet ovat aluksen suorien käyttökustannusten alentaminen sekä aluksen vuokraaminen muille Itämeren alueella toimiville tahoille vuodesta 2020 alkaen. Aluksen käyttöpalvelusopimus kilpailutetaan vuonna 2019. Peruskorjauksen vaikutukset mm. polttoainekustannuksiin varmistuvat vuoden 2018 aikana. Aluksen käytön laajentamiseksi on jo tehty useita keskusteluavauksia sekä Suomessa että muissa Itämeren alueen maissa.

Kustannusten kattaminen SYKEn muusta toiminnasta säästämällä leikkaa vastaavasti muun toiminnan edellytyksiä. SYKE on pyrkinyt siihen, että Itämeren tilan parantamisen ohella oystytään panostamaan riittävästi myös muille tehtäväalueilla, kuten

- Ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen
- Kiertotalous
- Kaupungistuminen
- Vesivarojen käyttö ja hoito, ml. Tulvakeskus
- Sisä- ja pohjavesien tilan turvaaminen
- Luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalveluiden turvaaminen

Hallinnon ja toimitilojen kustannuksia on karsittu SYKEssä merkittävästi vuosina 2014-2017. Toimitilakustannusten säästöt realisoituvat pääkaupunkiseudun toimitilamuutosten jälkeen vuodesta 2019 alkaen.

Yhteenveto

Valtion tutkimuslaitosten ja SYKEn suoraa budjettirahoitusta on leikattu viimeisen kymmenen vuoden aikana merkittävästi. SYKEn osalta leikkaus on noin kolmannes vuoteen 2009 verrattuna. SYKEn taloudellinen tilanne on tiukka 2018, mutta talous on saatavissa tasapainoon vuoden 2019 aikana. Tutkimusalus Arandan käytön turvaamisen kannalta on ensisijaista löytää uusia käyttäjiä, kun SMHI:n sopimus päättyy vuoden 2020 alussa. Useita avauksia jo tehty.

Muistion laadintaan ovat osallistuneet palvelujohtaja Harri Juvonen, talous- ja rahoituspäällikkö Tuula Pietilä ja pääjohtaja Lea Kauppi.